

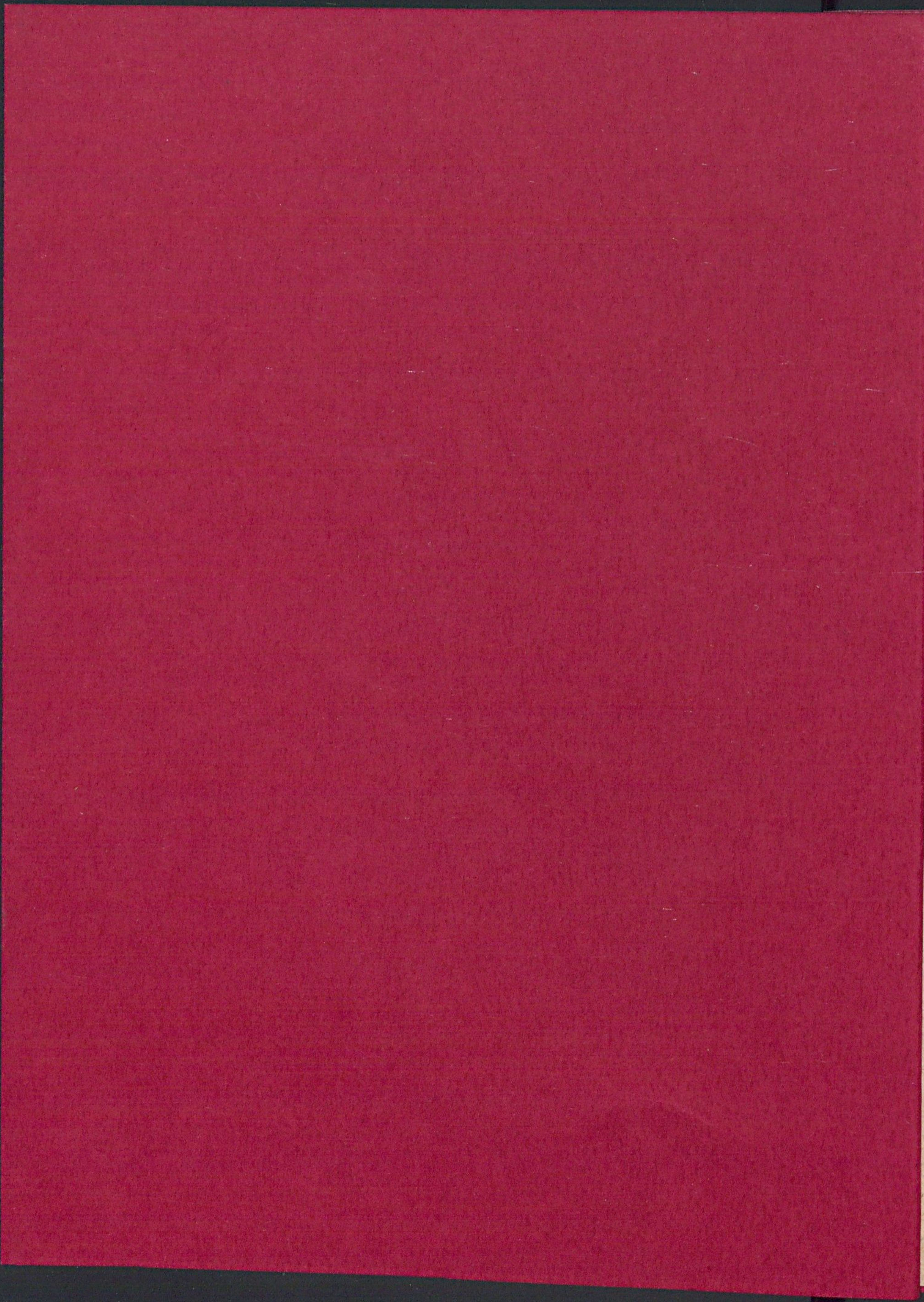
05

A

657

70

IN NOMINE JESU!
EXERCITATIONUM ETHICARUM
DISPUTATIO V.

De

VIRTUTIS NA- TURA IN GENERE.

Quam

PRÆSES

M. JOHANNES *Deutschman*
Jütrebocensis Saxo.

ET RESPONDENS

JOHANNES BENEDICTUS *Schubart*
Halâ Saxo.

proponente publice

In Auditorio Minori Ad d. 8. Novemb.
Horis antemeridianis.

WITTEBERGÆ,
TTPIS JOHANNIS HAKEN, M.DC.LI.

70

APUD

MAGNA. ECCLESIAE. HALLENSIS. LUMINA.

*Plurimum Reverendos, Amplissimos, Excellentissimos, Clarissimos,
& Doctissimos VIROS*

Dn. GOTHOFREDUM OLE-
ARIUM, S.S. Theol. D. famige-
ratis. totius Ecclesiae Superint.
ad D. Mar. Virg. Pastorem prima-
rium, & Gymnasii Inspectorem
gravissimum.

Dn. JOHANNEM OLEARI-
UM, S. S. Theol. D. celebratis.
REVERENDISS. DN. ADMIN.
MAGDEB. à Confessionibus, &
consiliis sacris, atq; concioni-
bus aulicis primariis.

Dn. M. HENNINGUM EN-
GELBRECHTIUM, ad D. Mar.
Virg. Archi-Diaconum vigilan-
tissimum.

Dn. M. TILEMANNUM OLE-
ARIUM, ad D. Ulrici templum
Archi-Diaconum fidelissimū,
merentissimum.

Dn. M. JOHANNEM BENC-
KERUM, ad D. Maurit. Ar-
chi-Diaconum meritissimum,
& pl. Reverendi totius Ministe-
rii hodiè Seniore.

Dn. M. MICHAELEM HELLE-
RUM, Pastorem Xenodochia-
lem, & Adjunctum Mauritia-
num dignissimum.

Per-Reverendum, Consultissimum, Clarissimos, & Humanissimos
Dn. M. ANDREAM HUBNERUM, in Reudeburg/
& Bisdorf propè Halam ψυχαιώνιον vigilantissimum,
Dn. GABRIELEM EBERWEINEN, N. Publ. Cæ-
& Prudentis. Senatus Sörbigensis πολιγεγραμματα exercita-
tissimum.

*Summos Studiorum meorum Mecænates, Confessionarium, Susceptorem,
Adfines, & Patronos eterno observantia cultu ampliter maectandos,*
Hæc speciminis Academici primitias pro bene-
ficiis non unis

summissè depono

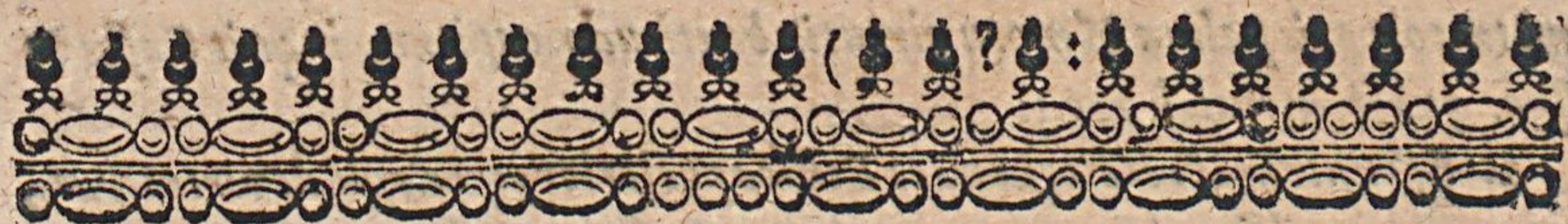
devotissimus cliens

Johan. Benedictus Schubart/Phil.&S.S.
Th. St.

05 A 657

I. N. J.
EXERCITATIONUM ETHICARUM
DISPUTATIO V.
DE VIRTUTIS NATURA IN GENERE:
I.

Absolutâ priori Ethicæ parte, quæ de fine ultimo præcepta proponit; posteriorem etiam, quæ *Aretologias* venit nomine, nonnullis disputationibus declaratam dabimus: hanc enim de virtutibus doctrinam ab Ethico esse explicandam, probatur (1) *ex Ethicæ appellatione*: Ethica enim ἀπὸ τῶν ἠθῶν appellationem sortita est, seu à moribus; mores autē potissimum habituales considerat Ethicus, sive illi mali sint, sive boni; *hos* virtutes, *illos* vitia communiter appellare solemus. (2) *ex Ethicæ definitione*: in eâ enim dicitur, quod Ethica hominis animum per virtutes ad consequendum S.B. informet. Exsertis verbis hęc virtutes in definitione notatas legimus; cum autem definitio rei naturam explicet, & omne illud, cuius in definitione fit mentio, directè spectet ad illam disciplinam, utiq; doctrina de virtutibus etiam in Ethicâ est evolvenda. (3) *ex S. B. consideratione*. Summum Bonum finis est Ethicæ, *non immediatus*, quasi sine omnibus mediis, sine ullâ humani ingenij industriâ Deus cuilibet felicitatem velit obtrudere; *sed mediatus*, quia non nisi per certa media acquiritur civilis felicitas. Hęc autem media sunt virtutes, sicut ipsa felicitatis definitio videtur indigitare, dum dicitur: quod sit animæ rationalis operatio, secundum virtutem optimam & perfectissimam &c. Nisi quoque velimus ipsâ privari felicitate, cognoscenda utiq; est doctrina etiam de virtute. (4) *ex partis conditione*. Partes referuntur ad totū, Aretologia est pars Ethicæ, E. (5) *ex absurdi evitacione*. Hac ratione frustra de fine multa faceremus verba, nisi certa ad eum ducentia ostenderemus media. Nam *ut vanum est, longo intervallo speratam intueri palmam, si nullo utaris medio, quo apprehendas; ita stultum est, in fluctibus hujus vitæ intueri finem, si nullo utaris medio, quo acquiras:*

A

motu

*motu corporis palma & motu virtutis beatitudo capitur, inquit Casus in
spec. quest. moral. l. 2. c. 1.*

2. Est autem Aretologia pars Ethica posterior, qua agit de virtutibus, tanquam mediis ad finem ducentibus. Definitum dicitur Aretologia $\lambda\acute{\nu}\omicron\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau$, h. e. à virtutibus, & $\lambda\acute{\nu}\omicron\tau\omicron\upsilon\tau\omicron\upsilon\tau$ λόγος, quod sermonem, sive orationem significat, ut ita Aretologia nihil aliud sit, quàm sermo, sive tractatio de virtutibus: Continetur enim in hâc parte nihil aliud, quàm explicatio de virtutis definitione & divisione. Item, de virtutum causis & speciebus, & si quæ alia in virtutis theoriâ notabiliora occurrunt, illa nullibi commodius, quàm hoc in loco allegantur, & explicantur.

3. Definitio constat genere, & differentiâ. Genus est, quod sit pars Ethica, idq; ut verissimum colligitur. (1) ex partis definitione: cui enim convenit partis definitio, eidem etiam convenit definitum: Atqui de Aretologiâ verum prius, E. Pars enim est, qua concurrens ad constitutionem, sive integritatem alterius totius. Totum est Ethica: partes sunt Eudæmonologia, quam hæcenus consideravimus, & Aretologia, quam jam sub manibus habemus: hæc enim ordinantur ad constitutionem totius Ethicæ, & his duabus partibus omnis etiam absolvitur moralis Philosophia. (2) ex requisitorum generis consideratione: prædicatur enim de multis: item prædicatur æqualiter, & latius est eo, cujus est genus &c. (3) ex receptâ definiendi partes consuetudine: vulgò enim Philosophorum scholis receptum jam est, ut partes definiantur factâ mentione totius, non quidem in casu recto, sed obliquo, ita, ut Aretologia non sit Ethica, sed pars Ethicæ, sicut pes non est ipsum corpus humanum, sed saltem pars humani corporis.

4. Differentia petita partim à proprio, partim ab objecto. Proprium est, quod sit pars Ethicæ posterior. Ordinis hujus rationes multas allegavimus supra disp. 2. th. 4. addimus hîc alias, quarum (1) desumpta est à virtutis officio; virtus in Ethicis non aliter consideratur, quàm ut medium; medium autem quod est, requirit aliquod prius: semper enim illud, cujus est medium, præsupponatur, necessum est, aliàs medium esset frustraneum, inutile, imò, nullius rei esset medium. Accedit huc, quod omnem suam nobilitatem media non aliundè accipiunt, nisi à suo principali fine, qui si sit ignotus, media quoq;

quoq; in obscuro relinquit loco; si verò probè sit perspectus, medi-
is quoq; lucem & amabilitatem conciliat. (2) à virtutum scopo; vir-
tutes nos deducunt ad finē, sive S. B. sicut autem omne efficiens a-
git propter certum finem; ita etiam virtuosi nobilissimum respici-
unt finem, qui ut sit præcognitus, non arbitarium, sed penitus ne-
cessarium est: ubi enim est finis ignorantia, nulla ibi suscipitur me-
diorum cura. (3) à virtutum Subjecto: antequam enim multos la-
bores, & sudores suscipiat homo, utiq; aliquo movente opus habere
videretur, nisi frustra suos conatus instituere velit, quia, ut Hesiodus
habet,

Virtutem posuere Dijs sudore parandam.

Hunc sudorem & laborem omnes fugerent, quotquot in Ethico
currunt stadio, nisi felicitatis brabeum sibi præcognitum & pro-
positum haberent. (4) à firmæ rationis contraria defectu: Dist. enim
est inter ordinem naturæ intendentis, qui progreditur à perfectis ad
imperfecta, & inter ordinem naturæ generantis, juxta quem proce-
dimus ab imperfectis ad perfecta. Notandum tamen, quod posteri-
or sit Aretologia non ratione productionis, sed propositionis, non
ratione executionis, sed intentionis, non ratione actionis, sed co-
gnitionis.

5. *Objectum* Aretologiæ est *virtus*, ut ex ipsâ appellatione elu-
cescit, & ex disertâ virtutis mentione in definitione factâ firmiter
colligitur. Considerantur autem virtutes vel *absolutè*, & *ratione sui*.
Sic dicitur, quod Aretologia agat de virtutibus tanquam habitibus
moralibus; vel *respectivè*, & *ratione finis*, ita dicitur, quod explicet
Aretologia virtutes, tanquam media ad finem, sive felicitatem du-
centia, utrumq; ut attendatur, apprimè est necessarium, sine illo nõ
datur virtutis cognitio: sine hoc nulla fit virtutis ad felicitatem ap-
plicatio; *illud* declarat naturam; *hoc* verò ostendit virtutis usum.
Cum verò hæc tota tractatio in virtutibus explicandis sit occupata,
paulò altius rem aggredi, & vires oportet experiri, ne ea, quæ pe-
nitius cognita sunt necessaria, à nobis videantur prætermissa.

6. Virtutis sacrarium, ut consuetâ viâ ingrediamur, dicimus 2.
potissimum esse consideranda, *Ὀνοματολογία*, & *πραγματολο-
γία*: cum enim *nominum cura maxima sit habenda*, Scal. Exercit. I.
sect. I. nos quoq; in virtutis vocabulo 3. potissimum enucleamus,

nimirum (1) Etymologiam, sive vocis derivationem. Variam autem à variis virtutis vox accepit originem. Alii, ut *Durandus*, & *Armandus de bello Vifu* l. 2. termin. c. 72. 88. 107. & alibi virtutem à *vi* deduci annotarunt. Sed hanc originem esse penitus inconvenientem, patet, tum *ex virtutum principiis*, quæ sunt communia illa practica axiomata nobiscum nata; tum *ex virtutum causis*, quæ sunt actiones spontaneæ, ex consultatione, & electione susceptæ, adeoq; voluntariæ & liberæ; tum *ex virtutum effectis*, in quibus nullus vel excessus, vel defectus conspicitur, nihil immoderati deprehenditur. Cumq; nulla vis, nullus impetus, aut violentia in virtutibus reperiatur, sed omnia sint moderata, meritò hanc originationem suis autoribus remittimus. Ratio enim, quam adducere solent, quod vel per ignem, ut dicitur, ad virtutem sit contendendum, longius est petita, & subjecto minimè accommodata: licet enim per aspera ad astra, & quasi per ignem ad virtutis fastigium contendamus, manent tamen virtuosæ actiones respectu subjecti spontaneæ, neq; quicquam violenti ibi deprehenditur. *Alijs* virtus est quasi *viri status*, quia, sicuti virilis ætas est corporis robusti & perfecti; ita virtus quoq; est animi perfecti, & ad honestas actiones validi. *Aliis* est quasi *viri artus*, quæ vox sæpius honestatem & integritatem denotat, ut ita virtutis nomen ab honore sit desumptum, quia virtute præditis honor maximè est exhibendus. Alii eam Græcæ dicunt esse originis $\delta\pi\omicron\ \tau\eta\varsigma\ \delta\epsilon\epsilon\tau\eta\varsigma$. Ita, ut litera initialis A. cum V. consonante commutetur, & reliquæ literæ per $\mu\epsilon\tau\alpha\ \theta\epsilon\omicron\upsilon$ transponantur. Optima verò plurimorum iudicio est illa derivatio, quam ipse Latinæ linguæ parens *Cicero* adduxit 2. *Tuscul. quæst.* dicens: *Appellata est ex viro virtus; viri autem propriè maximè est fortitudo, cujus munera duo maximè sunt, mortis, dolorisq; contemptio. Utendum est igitur his, si virtutis compotes, vel potius, si viri volumus esse, quoniam à viris virtus nomen est mutuata*: Sive enim vox viri ætatem significet, sic viris, non pueris virtus convenit; sive sexum denotet, sic in viris, quam in fæminis virtus frequentior, in viris, quàm in fæminis virtus conspectior. Hanc Etymologiam approbat etiam *Christianus Cicero Lactantius* l. de *epif. DE I* c. 12. *vir dicitur, scribit, eò, quod major vis in eo, quàm in fæminà, & hinc virtus nomen accepit.*

7. (2) **Homonymiam**, sive multiplicem significationem. Diversimodè

modè respectu diversorum subjectorū vox virtutis accipitur: aliud significat, quādo DEO, aliud quando creaturis in genere, aliud, quādo homini in specie tribuitur: nos tamen ea brevitatis gratia hic omitterimus, & lectorem ad *B. Meisn. dissert. de S. B. p. 353. & seq.* remittimus. Nos h. l. dicimus, quod virtus sumatur (1) *pro virtute naturali*, & sic rem quamlibet benè affectam indicat; Sic in qualibet re, quæcunq; etiam illa sit, quicquid perfectionis cernitur, virtuti hoc ipsum adscribitur. Sic quæ DEO adsunt virtutes, ipsi naturales sunt, cum sine his perfectionibus divina natura non sit divina. Sic omne ens suas perfectiones habet, propter ipsam naturam sibi debitas. Ita etiam homo alias respectu corporis, alias respectu animi à naturā sibi congenitas habet virtutes & perfectiones. (2) *pro virtute rationali*, quæ vulgò intellectualis dicitur, cum mentem perficiat, eamq; in cognitione veri dirigat. (3) *pro virtute morali*, quæ appetitum sensuum rectè informat, & disponit, quatenus nimirum per participationem ratio ipsi tribuitur. Quæ uno communi nomine appellantur virtutes *acquisite*, cum neq; à naturā hominibus sint congenitæ, neq; immediatè à DEO infusæ; sed humanā industriā comparatæ. (4) *pro virtute supernaturali & spiritali*, quæ aliàs dicitur Theologica, & Christianorum propria. Primam, & quartam significationem non curat Ethicus, sed illam Physico, hanc Theologo relinquit; secundam verò, & tertiam, utpote nostrā acquisite operā potissimum intendit & attendit.

8. (3) *Synonymiam*, sive diversam appellationem. Dicitur virtus aliàs καλοναγαθία, sive *habitus benè agendi*. Item αρετή, *animi singulare exercitium, & industria*. Eadem ratione dicitur etiam *bonestas, integritas &c.* Græcis est ἀρετή, quæ dicitur vel ab ἐργάω, *diligo*, ut sit, quasi ἐργατή, *in se amabilis, & dilectione digna*: vel ab αἰρέω, *eligo*, quasi αἰρετή, quod ab omnibus sit *eligenda*, & quia nulla actio à virtute est denominanda, nisi quæ certo animi iudicio, & ἐν ἀρετῆς est suscepta: vel ab ἀρέσκειν *placere*, quia omnibus placere debet; vel ἀπὸ τῆς ἀίγειν, *ab attollendo*, quia animum ad summa elevat, & attollit, atq; quasi in coelum effert: vel ab ἀρῶ *congruo*, *apto*, ut ἀρετή dicta sit, quasi *congruentia, sive convenientia* cum rectā ratione: vel ἀπὸ τῆς ἀρεως, *à Marte, sive bello*, quia in bello vel maximè opus est virtute, illa etiā nullibi melius, quàm in bello inclarescit.

rescit. Germ. dicitur *Zugend à Zaugen/vel Zügen/* quod est *valere, & fructuosum esse*: est enim virtus animi valor, multumq; valet in omnibus statibus, inq; omnibus actionibus: Sive enim publica & civilia, sive privata & domestica examinemus, ubiq; maximus virtutis usus & fructus cernitur.

9. *Pragmatologia* explicat virtutis tum naturam, tum affectionem. *Natura* consistit tum in *definitione*, tum in *divisione*. Quod attinet *definitionem*, eam cum Præceptoribus nostris talem adducimus: *Virtus est habitus animi, qui informat mentem humanam, ut verum perfecte cognoscat, & bonum constanter eligat, & faciat.*

10. *Definitio* virtutis constat genere, & differentiâ. *Generis* loco ponitur *habitus*, ejusq; veritas confirmatur (1) *ex falsi generis remotio- ne*: Stoici enim dicunt, virtutem esse *vacuitatem humanarum per- turbationum, animiq; tranquillitatem*. Verum, fundatur hæc assertio in falsâ hypothese, quasi perturbationes penitus ab humanâ naturâ exulare debeant, rationiq; directe sint contrariæ. Deindè *vacuitas* est privatio; virtus est verum ens positivum; nulla autem privatio entis positivi genus esse potest. *Eudoxus & Epicurus*, qui S. B. in voluptate collocarunt, talem virtutis definitionem proposuerunt: *Virtus est constans dispositio eliciendi ex unoquoq; congruentem voluptatem*. Sed hæc definitio nihil minus, quàm veram virtutis naturam explicat, neq; verum genus, quod tamen in omni verâ defini- tione apprimè necessarium est, adhibet: cum enim dispositiones omnes sint imperfectæ suamq; perfectionem accipiant ab habitu, à quo perficiuntur; virtutes autem sint perfectæ, hinc notissimum est, quod virtutes non sint dispositiones. Sic etiam reliqua in hac defini- tione sunt minus congrua, quia saltem accidente quodam virtu- tem circumscribit: Voluptas enim potius comes & assecla virtu- tis, & S. B. quàm ipsa ejus natura & essentia. (2) *ex habitus definiti- one*: definitur habitus, quod sit qualitas, crebris actionibus com- parata, quæ subjectum idoneum reddat ad actiones facile & cum delectatione exercendas. Atqui virtus est talis. E. (3) *ex sufficienti in- ductione*: virtus enim non est substantia, sed accidens; inter accidē- tium genera autem ad nullum, præter qualitatis prædicamentum potest referri, cum propter virtutem denominentur virtuosi: in- ter qualitatis etiam species ad solam primam, & consequenter ad
habi-

habitu[m] reducitur. (4) *ex habitus divisione*: habitus enim sunt vel principales, vel instrumentales. Illi sunt vel intellectuales, vel morales, alio nomine dicuntur virtutes intellectuales, & morales. Si ergo omnes virtutes tam intellectuales, quam morales sunt habitus, sequitur, quod etiam virtus in genere sit habitus. Atqui verum est prius, E. (5) *ex subjecti consideratione*. Virtus omnium consensu est habitus non corporis, sed animi; jam secundum *Arist.* l. 2. *Eth.* c. 5. in animo existunt tria, *affectus, potentia, & habitus*. Virtus ergo aut est affectus, aut potentia, aut habitus. Quæ propositio ideò vera censi debet, cum hæc tria saltem in animo reperiantur, tanquã actionum humanarum principia: licet enim in animo plura sint, utpote *ἐνέργειαι*, operationes, notiones, &c. non tamen sunt, ut actionum principia. Virtus autem neq; affectus, quod 4. rationibus confirmat *Arist.* d. l. (1) quia propter affectus neq; boni, neque mali dicimur. Atqui propter virtutes dicimur boni, & propter vitia mali. E. (2) quia propter affectus neq; laudamur, neq; vituperamur, quod tamen fit propter virtutes & vitia. (3) quia affectus sunt *ἀνευ προαίρεσεως*, suscipiuntur sine omni consilio & proposito, sed virtutes omnes sunt ex electione. (4) propter affectus moveri, *κινεῖσθαι*, dicimur, quia animus illis quodammodo perturbatur, & quasi mutatur: sed propter virtutes *ἐκινεῖσθαι, ἀλλὰ διακινεῖσθαι* dicimur, non perturbari, sed formari & confirmari. Accedunt ad has *Aristotelis*. (5) quod affectus nobis sint naturales; virtutes usu & exercitatione acquisiti. (6) quod affectus sint repentini & subitanei motus; virtutes verò constantissimi habitus. (7) quia affectus sunt in tertiâ specie qualitatis; virtutes verò in primâ. (8) quia affectus non tantum in hominibus reperiuntur, sed etiam reliquis brutis animantibus sunt cõmunes, virtutes verò soli hominì sunt propriæ. Deindè etiam virtutes non sunt potentia ob easdem fermè rationes; remanet ergo solus habitus. (6) *ex habitus constitutione*: Tria communiter ad naturam habitus spectare dicuntur, (1) *Φύσις* sive *natura*: nam ad quod à naturâ sumus inepti, nunquam illud per habitum acquirere possumus. (2) *μάθησις*, *disciplina*: quæ naturam excolit, & per varias, easq; utilissimas præceptiones perficit. (3) *ἀσκησις*, sive *humana industria*: ut enim il-

la sine

la sine istâ infrugifera ; ita etiam ista sine hâc planè emortua. Jam si virtutes examinaverimus, in qualibet etiam hâc tria deprehendimus principia, quæ, cum cuilibet sint obvia, nullâ uberiori commentatione indigent.

11. Virtutes autem dum habitus dicimus, nequaquam intelligimus habitus à naturâ nobis congenitos, cum illa in scholis Philosophorum decantata sit sententia, virtutes perfectas nemini naturâ inesse: neq; etiam attendimus hîc habitus supernaturaliter & immediatè à DEO infusos: hi enim non Ethicæ, sed Theologicæ sunt considerationis, neq; Ethicæ virtutes requirunt tam extraordinariam DEI infundentis gratiam, quàm hominis virtute imbuendi industriam. Ex quibus facilè illud colligimus, non nisi habitus acquisitos, & humanâ industriâ introductos esse intelligendos.

12. *Differentia* desumitur partim à *subiecto*, quod sit habitus *animi*, id quod probatur. (1) *ex virtutum naturâ*: quia sunt qualitates; qualitates autem referuntur ad formam, sicut quantitas reducit ad materiam. (2) *ex virtutum officio*: virtutes sunt media ad S. B. deducenda; media autem cum fine ratione subiecti solent convenire: nisi enim fieret legitima mediorum applicatio, frustranea esset omnis exercitatio. Jam, quia S. B. est operatio animæ rationalis, etiam virtutes ad animam sunt referendæ. (3) *ex virtutum obiecto*. Objectum virtutum moralium sunt affectus, affectus sunt in animo. E. & habitus suam in animo sedem habebunt. (4) *ex virtutum effectu*: virtutes intellectuales perficiunt mentem quoad cognitionem veri; morales voluntatem quoad actionem boni; uterque autem effectus in animo reperitur, E. etiam causa ibi sit necessum est. (5) *ex sufficienti virtutum enumeratione*: virtutes enim in intellectuales & morales dividuntur; illæ in intellectu, hæc in voluntate suam fixere sedem; cum autem intellectus & voluntas sint animæ facultates, etiam ipsæ virtutes erunt animi habitus.

13. Partim *ab officio*, quod est *informare mentem humanâ*. Non dicitur virtus *formare* mentem nostram, cum hoc ipsum sit opus naturæ; non dicitur mentem *reformare*, cum illud sit specialis gratiæ, ut ita mens nostra cum omnibus facultatibus, corpus nostrum cum omnibus membris renovetur, & reformetur. Sed dicitur *infor-*

informare, id quod est humani laboris, & industriae: Quia enim mens nostra quoad cognitionem veri, & operationem boni etiam in naturalibus, & civilibus valdè est labefactata, non sine divinâ providentia sapientissimi homines hosce mentis habitus invenerunt, excoluerunt, & ad suam posteritatem transmiserunt, ut ita qualemcunq; medicinam etiam ex suis viribus haberet homo, quâ mediante animi perfectio ipsi restitueretur, cum virtutes reipsâ nihil aliud sint, quàm animi perfectiones.

14. Partim à *sine*, & *effectu*, qui potissimum duplex est, alter respectu virtutum intellectualium, alter respectu moralium. Ille est, ut verum perfectè cognoscamus; hic verò, ut bonum constanter eligamus, & faciamus. Sed cum satis multa de virtutis definitione sint adducta, clausula etiam hîc disputationi nostræ sit imposita.

Ad Per-Eximium atq; Præstantissimum Dn. RESPONDENTEM amicum suum per dilectum.

Ethica virtutis quæ sit natura revelat;
Ethica permultum dogmata nosse juvat.
Nosse virum doctum virtutes condecet; illas
Testari factis propria signa probi.
Est probus & sapiens quisquis conjungit utrumque,
Perficit hîc mentem: perficit ille virum.
Talia si verbis testaberis, Optime Schubart,
Factaque conjunges, doctus, erisq; probus.
Et tibi, quæ cunctos ornat, gratissima Virtus
Cultori referet plurima dona suo.

quod optat

M. JOHANNES Deutschman.

Publica

Publica fama refert: *Virtutis & Artis amator*
Premia semper habet digna labore suo,
Sic etiam Pallas, Phœbusq; novemq; Sorores
Cultores nôrunt nobilitare suos.
Non opus exemplis: *Tua comprobat ardua Virtus;*
Incluta Virtutis gloria, sola manet.
Perge Tuis studiis cœpti pertexere telam,
Quò *Sophies cultor* sis, maneasq; precor.

Gratulationis ergò amicissimo Dn. Commensali
L. M. Q. applaudebam

ISRAEL MULLERUS
Mündâ-Saxo.

Schubart immer werther Freund / bistu Pindisch
nicht gewesen / (sen z
Da die Saale sich ergeuß / Und da Gueintzins gele=
Schickte dich nicht Halle hin / daß du soltest in der Jugend
Hier wo Zehna Phöbisch ist / kaufē Kunst un̄ adle Tugend?
Siehe! Euer Wittenberg kanstu kaum auch recht befüssen /
Muß dein fliegend Simmen-fahn von der pracht der Tugend
wissen.

Nun ersiege dein geschlecht / dir wird wohl dein stand be=
fleiben /
Weil die Saal und Elbe dich schon der nach-Welt ein ver=
leiben.

Dieses übersendet dir aus Zehna
dein ergebener

Abaszverus Fritsch / von Mûcheln /
der Rechten Befliffener.

✻ [†] ✻

li
s
e
=
o
n?
v/
o
e

DS A 657

ULB Halle

3

004 207 742

VD 19

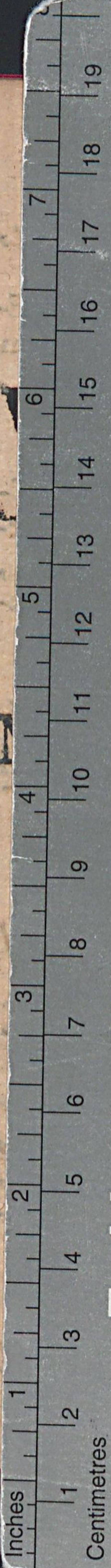
ah

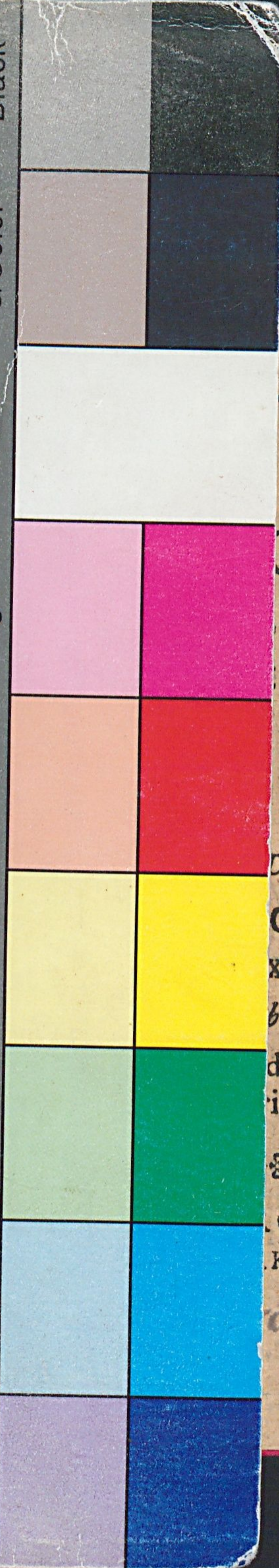

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

70

JESU!

ETHICARUM

TO V.

IS NA-
GENERE.

S

Deutschman

Saxo.

DENS

CTUS Schubart

XO.

blicè

d d. 8. Novemb.

idianis.

GÆ,

KEN, M.DC.LI.

